

Afrykańskie
instytucje
bezpieczeństwa

Instytut Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytetu Warszawskiego

Wiesław Lizak

Afrykańskie instytucje bezpieczeństwa

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2012

Recenzja: prof. dr hab. *Edward Halizak*

Redaktor prowadząca: *Anna Raciborska*

Redakcja: *Anna Kaniewska*

Korekta: *Anna Kaniewska*

Projekt okładki: *Katarzyna Juras*

Copyright © 2012 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Publikacja dofinansowana przez
Instytut Stosunków Międzynarodowych
Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-7383-594-8

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 828 93 91, 22 826 59 21, 22 828 95 63
dział handlowy: jak wyżej w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)
Druk i oprawa: Wojskowa Drukarnia Sp. z o.o., Łódź

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	17
Rozdział 1	
Wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa w Afryce	32
1.1. Afrykańskie granice	33
1.2. Sprzeczności etniczno-kulturowe	42
1.3. Gospodarka a afrykańskie konflikty	69
1.4. Słabość instytucji państwa	81
1.5. Ewolucja percepcji wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa w Afryce	99
Rozdział 2	
Geneza afrykańskiego regionalizmu	103
2.1. Jedność Afryki – geneza i ewolucja idei	103
2.2. Kształtowanie się regionalnego mechanizmu współpracy w Afryce	119
2.3. Powstanie Organizacji Jedności Afrykańskiej	135
Rozdział 3	
OJA a problemy bezpieczeństwa w Afryce w okresie zimnej wojny	142
3.1. OJA jako organizacja bezpieczeństwa regionalnego	142
3.1.1. Cele i zasady OJA	142
3.1.2. Organy OJA	149
3.2. Działania na rzecz dekolonizacji	157
3.3. Działania na rzecz regulowania sporów i konfliktów	165
3.3.1. Działania mediacyjne	168
3.3.2. Operacje pokojowe – misja w Czadzie	172
3.4. Kształtowanie się regionalnego mechanizmu ochrony praw człowieka	184
Rozdział 4	
Ewolucja OJA jako organizacji bezpieczeństwa regionalnego po zimnej wojnie	191
4.1. Przesłanki ewolucji koncepcji i mechanizmów współpracy regionalnej w ramach OJA	191

4.2. Aktywizacja OJA po zakończeniu zimnej wojny – misje OJA w Rwandzie	200
4.3. Powstanie Mechanizmu Prewencji, Opanowywania i Rozwiązywania Konfliktów	207
4.4. OJA wobec wyzwań epoki pozimnowojennej – poszukiwanie nowych rozwiązań	219
4.4.1. Działania na rzecz stworzenia sił pokojowych	221
4.4.2. Działania na rzecz pokoju w ramach Mechanizmu Prewencji, Opanowywania i Rozwiązywania Konfliktów	226
4.5. Działania na rzecz utworzenia strefy bezatomowej w Afryce	236

Rozdział 5

Powstanie Unii Afrykańskiej	243
5.1. Przesłanki powstania Unii Afrykańskiej	243
5.2. Powstanie Unii Afrykańskiej	250
5.3. Formalnoprawne ramy działania Unii Afrykańskiej – powstanie Rady Pokoju i Bezpieczeństwa	256
5.3.1. Cele Unii Afrykańskiej	256
5.3.2. Zasady Unii Afrykańskiej	262
5.3.3. Organy Unii Afrykańskiej	271
5.3.3.1. Zgromadzenie Unii	271
5.3.3.2. Rada Wykonawcza	272
5.3.3.3. Wyspecjalizowane Komitety Techniczne	273
5.3.3.4. Parlament Panafrkański	274
5.3.3.5. Trybunał Sprawiedliwości	276
5.3.3.6. Instytucje finansowe	277
5.3.3.7. Komisja	280
5.3.3.8. Komitet Stałych Przedstawicieli	281
5.3.3.9. Rada Gospodarcza, Społeczna i Kulturalna	282
5.3.4. Powstanie Rady Pokoju i Bezpieczeństwa i jej kompetencje	283
5.4. Koncepcje reformy mechanizmów współpracy w ramach Unii Afrykańskiej	290

Rozdział 6

Aktywność Unii Afrykańskiej na rzecz stabilności, pokoju i bezpieczeństwa	300
6.1. Rozwiązywanie sporów i konfliktów	300
6.2. Afrykańskie siły pokojowe	308
6.3. Misje pokojowe Unii Afrykańskiej	320
6.3.1. Misja pokojowa w Burundi (AMIB)	320
6.3.2. Misja Unii Afrykańskiej w Sudanie (AMIS)	325
6.3.3. Misja Unii Afrykańskiej w Somalii (AMISOM)	340
6.4. Promowanie demokracji, praworządności i zasad dobrego rządzenia	347
6.5. Prawa człowieka w działalności UA	355
6.6. Działania w sferze społeczno-gospodarczej – NEPAD	360

Rozdział 7

Afrykańskie organizacje subregionalne i ich rola w kształtowaniu bezpieczeństwa	375
7.1. Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Zachodniej – ECOWAS	375
7.1.1. Powstanie i ewolucja ECOWAS	375
7.1.2. Problemy bezpieczeństwa w pracach ECOWAS	379
7.1.3. Misja ECOMOG w Liberii	383
7.2. Południowoafrykańska Wspólnota Rozwoju – SADC	392
7.2.1. Geneza i ewolucja współpracy w subregionie południowoafrykańskim	392
7.2.2. Mechanizmy współpracy SADC w sferze bezpieczeństwa	397
7.2.3. Operacja „Boleas” w Lesotho	402
7.3. Inne organizacje subregionalne	408
7.3.1. Unia Arabskiego Maghrebu – AMU	408
7.3.2. Wspólnota Państw Sahelu i Sahary – CEN-SAD	411
7.3.3. Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Środkowej – CEEAC/ECCAS	415
7.3.4. Międzyrządowa Władza do spraw Rozwoju – IGAD	420
7.3.5. Wspólnota Wschodnioafrykańska – EAC	425
7.3.6. Wspólny Rynek Afryki Wschodniej i Południowej – COMESA	428

Rozdział 8

Zmienność i ewolucja afrykańskiego systemu bezpieczeństwa	435
8.1. Ewolucja regionalnego systemu bezpieczeństwa	435
8.2. Czynniki ewolucji afrykańskiego systemu bezpieczeństwa	451
8.3. Efektywność działań regionalnych instytucji bezpieczeństwa	463
Zakończenie	468
Bibliografia	472
Indeks osobowy	508
Mapy	518